

STRATEGISCH THEMA: MEER PLANTAARDIGE EIWITTEN

Plantaardige eiwitten hebben een belangrijke plaats in zowel veevoeders als humane voeding. Daarnaast spelen ze ook een grote rol in de verduurzaming van de landbouw, de lagere afhankelijkheid van invoer van landbouwgrondstoffen en de menselijke gezondheid. Binnen dit strategisch thema 'meer plantaardige eiwitten', willen we daarom het areaal van duurzame eiwitgewassen voor beide toepassingen (humane voeding en veevoeder) doen stijgen in Vlaanderen. Een belangrijke randvoorwaarde voor deze areaalstijging, vooral voor wat betreft de eiwitgewassen voor humane voeding, is het ontwikkelen van een waardeketen. Daarom wordt ook hiervoor een aparte doelstelling opgenomen.

1.1 DOELSTELLING 1: MEER PLANTAARDIGE EIWITTEN VOOR HUMANE VOEDING

In Vlaanderen is het areaal eiwitgewassen bestemd voor humane voeding beperkt. Hier gaat het om peulvruchten zoals soja, kikkererwten, linzen, erwten en bonen. Ook bepaalde (pseudo)graangewassen zoals quinoa vallen hieronder. Deze eiwitgewassen moeten voldoen aan hoge eisen, zoals een hoog eiwitgehalte, en krijgen te maken met een meer fluctuerende vraag dan de eiwitgewassen bestemd voor diervoeders. Binnen deze eiwitgewassen bestemd voor humane voeding maken we een onderscheid tussen 'oude' en 'nieuwe' teelten:

- Oude teelten zijn teelten waarmee we in Vlaanderen al heel wat jaren ervaring hebben, zoals alle voor industrie en versmarkt geoogste erwten, phaseolusbonen, snijbonen, stambonen en tuin- en veldbonen. Deze teelten kennen grote schommelingen in areaal, waardoor de evolutie richting 2030 moeilijk te voorspellen is.
- Nieuwe teelten zijn teelten waarmee we in Vlaanderen nog maar enkele jaren ervaring hebben, en vaak nog in de fase van praktijkonderzoek zitten. Dit zijn sojabonen, quinoa, linzen, kikkererwten, quinoa, maar ook alle droog geoogste erwten, viciabonen en phaseolusbonen. Deze laatste zijn immers geen contractteelten en vereisen ook de ontwikkeling van een waardeketen. Deze nieuwe teelten vertegenwoordigen tot nu toe een zeer beperkt areaal in Vlaanderen.

1.1.1 SMART formulering

25% areaalstijging (naar 344 ha) van 'nieuwe' eiwitgewassen voor humane consumptie tegen 2030. Als tussentijdse mid-term evaluatie mikken we op een areaalverhoging van 10%, oftewel 302 ha, in 2026.

1.1.2 Databronnen

Areaalgegevens uit verzamelaanvraag

1.1.3 Nulmeting

Het referentiejaar voor nulmeting is het gemiddelde van 2022 en 2023. Het is immers pas vanaf 2022 dat een aantal nieuwe teelten geregistreerd worden in de verzamelaanvraag. Uit de areaalgegevens van de verzamelaanvraag blijkt dat er voor de geselecteerde teelten in deze doelstelling in de referentieperiode 275 hectare aan nieuwe teelten, en 4925 hectare aan oude teelten waren. Voor het bepalen van de

doelstellingen werd ook gekeken naar de evolutie van het areaal van 2011 tot 2023, waaruit blijkt dat het areaal oude teelten zeer sterk schommelt (en niet stijgt) en het areaal nieuwe teelten nog zéér klein is en pas recent geregistreerd wordt als aparte teeltcodes binnen de verzamelaanvraag.

1.2 DOELSTELLING 2: MEER PLANTAARDIGE EIWITTEN VOOR DIERVOEDERS

Voor de scope van deze doelstelling, met de focus op de toepassing diervoeders, nemen we enkel de teelten in rekening die, naast een hoog eiwitgehalte (>10%), ook een positief effect op milieu, klimaat of biodiversiteit hebben, zoals vlinderbloemigen of diepwortelende gewassen¹. Dit om onbedoelde negatieve gevolgen van een areaalverhoging te voorkomen. De in aanmerking komende eiwitgewassen voor diervoeders zitten hierdoor ofwel in de teeltgroep grasland (vnl. gras-klaver), ofwel in de teeltgroep vlinderbloemigen (vnl. luzerne), ofwel als mengteelt of mengsel van vlinderbloemigen. Granen zitten niet mee in de scope, tenzij in mengteelt met een vlinderbloemige.

1.2.1 SMART formulering

40% areaalstijging (naar 32992 hectare) van duurzame eiwitgewassen voor lokale diervoeders tegen 2030. Als tussentijdse mid-term evaluatie wordt een doelstelling van 15% areaalstijging, oftewel 27100 hectare, in 2026 vooropgesteld.

Onder areaalstijging wordt er verstaan dat de bestaande percelen maïs of granen, bestemd voor diervoeder, zullen omgezet worden in meer eiwitrijke percelen, zoals grasklaver, luzerne, lupine, voedererwten/-bonen, of een mengsel van gras of granen met vlinderbloemigen. Deze doelstelling impliceert geen stijging van het totale areaal aan voedergewassen in Vlaanderen, maar wel een stijging van het areaal eiwitrijke (meng)teelten binnen het areaal voedergewassen. Er wordt een aparte monitoring opgezet per teelt. Om deze doelstelling te bereiken is een afdoende stimulerend beleid en een consistent beleid over beleidsdomeinen heen een randvoorwaarde. Daarnaast wordt ook gras, als belangrijke en duurzame eiwitbron, niet uit het oog verloren. Via de doelstelling 'verhoging naar 0,280 hectares grasland (incl. gras-eiwitteelten) per rundvee-eenheid op Vlaams niveau tegen 2030' wordt het areaal grasland, gelinkt aan de rundveehouderij, verhoogd. Deze doelstelling is gelinkt aan het strategische thema 'duurzame dierlijke productie' (zie infofiche duurzame dierlijke productie).

1.2.2 Databronnen

Areaalgegevens uit verzamelaanvraag

1.2.3 Nulmeting

Het referentiejaar voor nulmeting is het gemiddelde van 2021 tot 2023. Uit de areaalgegevens van de verzamelaanvraag blijkt dat er voor de geselecteerde teelten in deze doelstelling in de referentieperiode 23565 hectare duurzame eiwitgewassen voor diervoeders waren bestemd. Voor het bepalen van de doelstellingen werd ook gekeken naar de evolutie van het areaal van 2011 tot 2023, waaruit blijkt dat

¹ In concreto gaat het om volgende gewassen: grasklaver, grasluzerne, graskruiden, mengsel gras en vlinderbloemige (andere dan klaver/luzerne), voedererwten, voedertuin- en veldbonen, niet-bittere lupinen, eenjarige luzerne, meerjarige luzerne, mengsel van vlinderbloemigen, mengteelt wintertarwe of triticale en winterteelt vlinderbloemige, mengteelt andere wintergranen en winterteelt vlinderbloemige, mengteelt zomergranen en vlinderbloemigen, mengteelt andere granen (b.v. erwten en gerst)

het areaal gemiddeld met zo'n 5% per jaar toeneemt (ten opzichte van het voorgaande jaar). Deze arealen stijgen tot 2022, maar nemen daarna terug af². Daarom werd voor een eerder voorzichtige doelstelling van 40% areaalstijging, oftewel gemiddeld ongeveer 6% toename per jaar, werd gekozen. Dit om ook de nodige ruimte voor eiwitgewassen richting humane voeding te geven.

1.3 DOELSTELLING 3: ONTWIKKELING WAARDEKETENS

Een belangrijke randvoorwaarde voor de areaalstijging, vooral voor wat betreft de eiwitgewassen voor humane voeding, is het ontwikkelen van een waardeketen. Dit wordt ook door verschillende eiwitpartners en projectpartners aangehaald als één van de grote bottlenecks om te starten met een nieuwe eiwitteelt. Daarom wordt ook hiervoor een aparte doelstelling opgenomen.

1.3.1 SMART formulering:

10 nieuwe waardeketens tegen 2030.

1.3.2 Databronnen

- KPI's relanceprojecten eiwit en andere gesubsidieerde samenwerkingsprojecten (bv. EIP-samenwerking)
- Referentiejaar 2022 (0 waardeketens als nul meting), met 5 nieuwe waardeketens tegen 2025.

1.3.3 Nulmeting

Gezien het aantal ontwikkelde waardeketens in het verleden niet werd bijgehouden, starten we hier van 0 waardeketens. Sowieso worden hier enkel de gesubsidieerde waardeketens in beschouwing genomen, waarbij de ontwikkeling van een waardeketen als KPI werd opgenomen in de projectdoelstellingen. Deze doelstelling is dus indicatief en legt vooral de focus op het belang van deze waardeketen in het behalen van de bovenstaande doelstellingen rond meer plantaardige eiwitten.

Volgende organisaties werkten actief mee aan het bepalen van bovenstaande doelstellingen, en het aanbrengen van betrouwbare data(bronnen) om de doelstellingen te monitoren:

Departement Landbouw en Visserij (trekker), Instituut voor Landbouw, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), Boerenbond, Algemeen Boerensyndicaat (ABS), Groene Kring; Bond Beter Leefmilieu (BBL) en Inagro.

² Evolutie van het areaal eiwitgewassen binnen deze doelstelling: 15063 ha (2017), 17306 ha (2018), 20239 (2019), 22755 ha (2020), 24277 (2021), 24705 (2022), 21714 ha (2023)